



Ryc. 3. Świerchowa pow. Jas'ło. Kurhan.  
Fot. A. Szałapata

turowej i przesunięcie jej na niższy teren. Piecowiska te w rzucie poziomym owalne, lub okrągłe, rozstawione były w prawie regularnych rzędach w odstępach nierównych. Wspólną ich cechą była głębokość zalegania (ok. 20 cm) i występowanie bardzo dużych ilości polepy w postaci sporych brył trójściennych. W niektórych paleniskach znajdowała się znaczna ilość przepalonych kamieni, węgla drzewnych, popiołu, fragmentów naczyń, fragmentów różnych żelaznych przedmiotów — w innych mniej, lub wcale materiał ten nie występował.

Palenisko nr 6 (Ryc. 2b) miało 56 cm miąższości. Pod górną nieregularną warstwą polepy i skorup naczyń (Ryc. 1/1-3) znajdowa-

ła się warstwa kamieni — otoczków rzecznych, następnie znowu warstwa polepy i skruszonego piaskowca. Dno paleniska miało kształt lekko wklęsłej niecki. W całym wypełnisku wystąpiła niewielka ilość węgla drzewnych. Zgrupowana polepa, to duże bryły, niektóre regularnych kształtów o przekroju poprzecznym trójkąta z wklęsłymi ramionami (Ryc. 1/4).

Ceramika odkryta na stanowisku jest typową dla późnego okresu wpływów rzymskich i początku okresu wędrówek ludów. Przeważają grube naczynia zasobowe z prosto ściętym brzegiem silnie wywiniętym na zewnątrz, w kolorze ceglastym, z domieszką gruboziarnistego tłucznia. Z naczyń cienkościennych wystąpiły skorupy z ornamentem miotłkowym, dolków paznokciowych oraz ornamentem poziomych linii rytych — formą i fakturą zbliżone do omawianych wyżej naczyń zasobowych.

Przy okazji przeprowadzono badania powierzchniowe w sąsiednim terenie. W pobliskim lesie odkryto duże cmentarzysko kurhanowe. Kurhany mają kształt owalny (jeden tylko w rzucie poziomym okrągły) o wymiarach dochodzących do 10x6 m. Znajdują się na dość rozległym terenie grupami po dwa do trzech. Usytuowane są przeważnie wzdłuż przecinających wzgórza potoków. Dokonano sondy wewnątrz jednego z kurhanów i stwierdzono, iż jest ciepłopalny. Dalsze badania prowadzone będą w roku przyszłym. Tak duża ilość (około 30) kurhanów pozwala wysunąć hipotezę, że w pobliżu istniał gród, wresztą teren posiada wszelkie walory odpowiadające potrzebom grodu.

Ekspozyty i dokumentacja z badań zostały złożone w Muzeum Okręgowym w Rzeszowie.

Józef Janowski

## Badania archeologiczne prowadzone przez Muzeum w Krośnie w 1963 roku

W roku 1963 podobnie jak w latach poprzednich Muzeum w Krośnie prowadziło stacjonalne badania wykopaliskowe oraz badania powierzchniowe mające na celu wykrycie dalszych śladów osadnictwa prahistorycznego w Bieszczadach, Beskidzie Niskim i na Pogórzu. Niezależnie od tego rok bieżący poświęcony był na weryfikację odkrytych wcześniej lecz nie poznanych bliżej stanowisk.

### Badania powierzchniowe

#### Trześńiów pow. Brzozów.

Osada z okresu wpływów rzymskich.

W południowo-zachodniej partii wsi na polu Ludwika Zbiegnia, w wykopie odwadniającym teren natrafiono na osadę datowaną na późną fazę okresu wpływów rzymskich. Wstępne zabezpieczające badania w miejscu częściowo zniszczonych obiektów ujawniły, że rozkopaniu uległy paleniska (?) o nieokreślonej bli-

żej funkcji. Obok palenisk natrafiono na dwa(?) rodzaje zwęglonych zbóż, prawdopodobnie pszenicy i żyta.

#### Wietrzno pow. Krosno.

Wczesnośredniowieczne cmentarzysko kurhanowe.

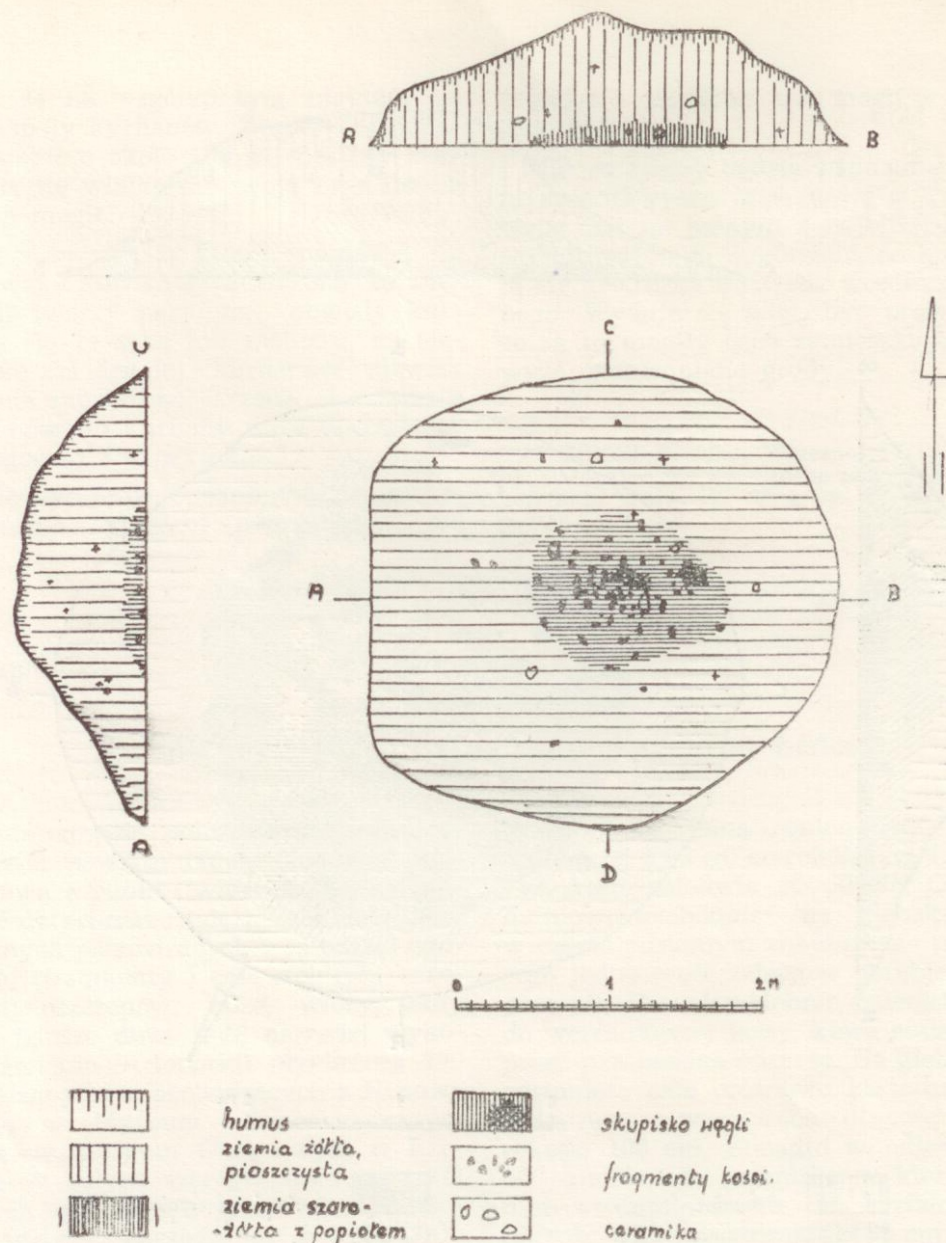
W czasie systematycznych niemal drobiazgowych badań powierzchniowych<sup>1</sup>, mających na celu wykrycie cmentarzysk w Wietrznie<sup>2</sup>, zwrócono uwagę na lekko zniwelowane i rozmyte kopce<sup>3</sup>. Znajdują się one pomiędzy drugim a trzecim wałem grodziska wietrzniańskiego.

<sup>1</sup> Systematyczne badania powierzchniowe prowadzone były w latach 1957—1963. W wyniku tego odkryto szereg osad.

<sup>2</sup> Dotychczas znane było tylko cmentarzysko z okresu wpływów rzymskich znajdujące się w Wietrznie przysiółek Bańa.

<sup>3</sup> J. Janowski. Stan i potrzeby badań... (referat powielony).





Ryc. 1 Trepcza pow. Sanok. Wczesnośredniowieczne cmentarzysko ciałopalne. Plan i profile kurhanu nr 7

Stwierdzono, że jest to grupa kurhanów z okresu wczesnośredniowiecznego<sup>4</sup>.

#### Badania stacjonalne

##### Trepcza pow. Sanok.

Wczesnośredniowieczne ciałopalne cmentarzysko kurhanowe.

Badania ciałopalnego cmentarzyska kurhanowego w Trepczy, pow. Sanok były kontynuacją prac wykopaliskowych z roku 1961 i 1962. Objęły one kurhan oznaczony na planie liczbą 8<sup>5</sup>, o wymiarach: długość 4,5 m, szerokość 4 m, wysokość 1,10 m (ryc. 1). W wyniku prac trwających w sierpniu br. stwierdzono, że kurhan 8 różni się nieco swoją zawartością, a nawet rytuałem pogrzebowym od kurhanu nr 7<sup>6</sup> (ryc. 2). Stwierdzono w nim, że drobne, silnie przepalone, pojedynczo rozrzucone kości zalegają na różnych głębokościach w nasypie kurhanowym<sup>7</sup>. Również w nasypie kurhanowym zale-

gały pojedyncze, drobne ułamki naczyń, polepa oraz niewielkie skupienia drobnych węgli drzewnych. Jak się więc wydaje ułamki naczyń były wrzucane podczas hudoj mogiły.

U podstawy kurhanu zauważono duże skupisko węgli drzewnych nieregularnie rozrzuconych. W skupisku tym znaleziono pojedyncze, przepalone kości. Należy dodać, że te pozosta-

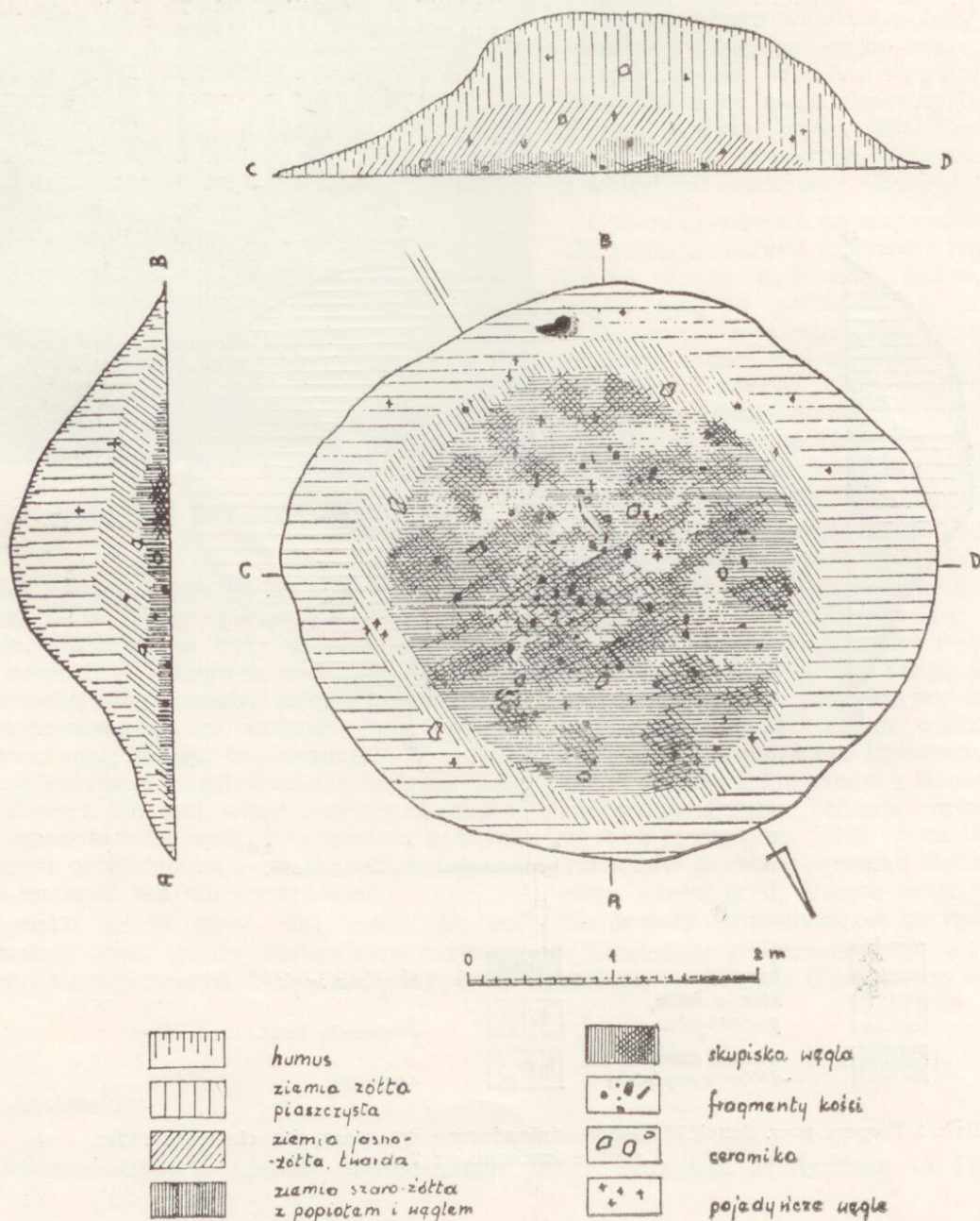
<sup>4</sup> Chronologię kurhanów określono na podstawie ułamków naczyń.

<sup>5</sup> W roku 1962 badano kurhan nr 7.

<sup>6</sup> Opis rytuału pogrzebowego kurhanu nr 7 wstępnie wyjaśniony został w artykule J. Janowskiego pt. „Sprawozdanie z badań archeologicznych prowadzonych przez Muzeum w Krośnie w roku 1962”. (W:) Sprawozdanie Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego. Rzeszów 1962, str. 27–29.

<sup>7</sup> W kurhanie nr 7 kości były skupione przy jego podstawie; w nasypie kurhanowym występowały sporadycznie. Skupisko kości w kurhanie nr 7 tworzyło centryczny układ, wyodrębniając się z resztek zalegających obok węgli drzewnych, stanowiących pozostałość stosu.





Ryc. 2. Trepcza pow. Sanok. Wczesnośredniowieczne cmentarzysko ciałopalne. Plan i profile kurhanu nr 8.

łości ze stosu znajdowały się na wyrównanym, silnie zbitym terenie<sup>8</sup>.

Jak się więc wydaje w obrzędku pogrzebowym związanym z budową kurhanów należy wyróżnić co najmniej dwa etapy pracy — pierwszy to niwelowanie terenu, a nawet jego pogłębianie od 10–20 cm. Na tak przygotowanej płaszczyźnie zsypywano resztki stosu<sup>9</sup>, po czym następowało usypywanie mogiły. Kurhan 8, jak i wszystkie inne znajdujące się w tym zespole mogiły, usypywano wybierając ziemię z najbliższego otoczenia. Stwierdzono, że ziemię wybierano zazwyczaj od strony północnej lub północno-wschodniej. Od tej strony znajdują się obniżenia — rowy głębokie od 20–50 cm.

W roku sprawozdawczym przeprowadzono szczegółowe badania powierzchniowe silnie zalesionego wzniesienia na którym znajduje się cmentarzysko w Trepczy. W wyniku tego

<sup>8</sup> Jak z tego wynika w kurhanie nr 8 nie znaleziono skupiska kości, co miało miejsce tylko w kurhanie 7. Sygnalizacja tych różnic obrzędowych ma na celu podkreślenie zjawisk zachodzących w ewolucji obrządku pogrzebowego. Zabytki ruchome stanowiące wyposażenie zmarłych są dotychczas w opracowaniu, w związku z czym ewentualnej różnicy chronologicznej pomiędzy kurhanami nie jesteśmy jeszcze w stanie określić.

<sup>9</sup> Jak dotychczas nie stwierdzono by w miejscu zniwelowanego terenu rozniecano ogień. Ścisłe jest jednak sprecyzowanie tego zagadnienia będzie mogło nastąpić w wyniku badania dalszych kurhanów.



stwierdzono, że na wzgórzu tym znajdują się trzy inne zespoły kurhanów. Zespoły te oddalone są od siebie o około 100 m. Zespoły kurhanów różnią się wielkością swoją oraz ilością pojedynczych mogił.

W grupie pierwszej, w której znajdował się wyżej opisywany kurhan 8 zauważono, że większość mogił tworzy pary, tzn. obwoły kurhanów łączą się ze sobą lub zachodzą na siebie. W grupie zaś drugiej kurhanów zjawisk podobnych nie zauważono. Trzecia i czwarta grupa kurhanów, to kurhany duże dochodzące do 12 m długości i 2 m wysokości.

Wydaje się być prawdopodobnym, że kurhany trepczańskie rytuałem pogrzebowym są

częściowo zbliżone do mogił w Lipsku pow. Zamość<sup>10</sup>.

Nie od rzeczy będzie wspomnieć, że ciałopalne cmentarzysko kurhanowe w Trepczy ulokowane jest na jednym z najbliższych wzniesień sąsiadujących ze wzgórzami, na których znajdują się grodziska z okresu wczesnośredniowiecznego. Wydaje się więc być prawdopodobnym, że są to mogiły osób zamieszkujących niegdyś wyżej wspomniane grody.

<sup>10</sup> Michał Drewko, Wczesnośredniowieczne kurhany ciałopalne we wsi Lipsko pow. Zamość (W:) Sprawozdania PMA T. V, z. 3—4. Warszawa 1963 r., str. 36—41.

Tadeusz Aksamit

## Badania archeologiczne w Husowie powiat Łańcut

Husów, miejscowość położona na południowych krańcach powiatu łańcuckiego jest niezwykle ciekawą z punktu widzenia archeologicznego. Ilość dotychczas znalezionych zabytków archeologicznych pochodzących z młodszej epoki kamiennej (fragmenty i całe siekiery krzemienne, grotty oszczepów, noże, wióry, buły krzemienne, bardzo duża ilość narzędzi wykonanych z kamienia — toporki) przekracza 200 sztuk. Wiele zabytków pochodzących z Husowa znajduje się w Muzeum Archeologicznym w Krakowie, w Muzeum Okręgowym w Rzeszowie oraz w całym szeregu zbiorów szkół podstawowych bądź też u prywatnych kolekcjonerów. Kilkadziesiąt narzędzi jest w posiadaniu byłego kierownika szkoły podstawowej Ignacego Błaszkiwicza, który jako archeolog — amator, począwszy od okresu międzywojennego do tej pory skrupulatnie zbiera zabytki płacąc za nie niejednokrotnie z własnych skromnych oszczędności.

To olbrzymie zagęszczenie zabytków na przestrzeni kilkunastu kilometrów kwadratów powierzchni przyczyniło się do przeprowadzenia badań powierzchniowych bądź też idących w kierunku odszukania ewentualnej pracowni krzemieniarskiej, bądź też osady neolitycznej. Badania, finansowane przez Konserwatora Zabytków Archeologicznych Województwa Rzeszowskiego trwały od 5. IX — 20. IX 1963 r. i jak dotychczas nie przyniosły spodziewanego rezultatu.

Podczas badań odkryto natomiast osadę wczesnośredniowieczną (stan. nr 11). Znajduje się ona na polach husowskich (pole Józefa Macca) w odległości około 2 km na północny-wschód od centrum wsi nad bezimiennym potokiem przepływającym skrajem lasu. Już na powierzchni świeżo zoranej ziemi można było zauważyć cały szereg bardzo ciemnych plam, wyraźnie się zarysowujących na tle gleby lesowej. Przebadano jedną z takich plam, która

okazała się jamą owalną (ryc. 1) wydłużoną o długości 5,83 m, szerokości od 1,80 do 2,60 m, głębokości zaledwie 35—50 cm. Od strony południowo-wschodniej na głębokości 20 cm w rzucie poziomym znajduje się palenisko, którego jedna część zalega w obrębie jamy, druga poza nią. Prawdopodobnie palenisko to należało do wcześniejszej jamy, która została zniszczona przez przebadaną obecnie. Na głębokości 40 cm odsłonięto całe palenisko kształtu prawie prostokątnego o wymiarach: długości 130 cm, szerokości 100 cm. Ponadto w odległości 130 cm od omawianego paleniska w kierunku północnym wystąpiło drugie w kształcie kwadratu długości 100 cm szerokości 95 cm, o zaokrąglonych narożach. Ścianki paleniska silnie wypalone, a popiół, duża ilość węgla drzewnego i popioły stanowiły zawartość wypełnienia. Głębokość obydwu palenisk sięgała do 50 cm. W jamie znaleziono dużą ilość ceramiki (ryc. 2) z naczyń wykonanych z gliny z domieszką tłuczni lub gruboziarnistego piasku. Powierzchnia naczyń chropowata. Naczynia są kształtu jajo-watego o wylewach wywiniętych na zewnątrz, profilowanych lub zaokrąglonych krawędziach, ornamentowanych liniami falistymi, prostymi biegnącymi poziomo, wykonanymi patykami lub grzebieniem garncarskim. Kształt naczyń, technika wykonywania, ornament wskazuje, że stanowisko to należy datować na VII—IX w.n.e.

Ponadto nadmienić należy, że stan zachowania omawianego obiektu jest zagrożony przez orkę oraz erozję, dlatego niezbędne jest jaknaj-szybsze kontynuowanie badań w latach następnych.

W badaniach powierzchniowych brali udział: I. Błaszkiwicz b. kierownik szkoły i student historii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie E. Szal.